

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.2:657.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20092576>

**Гармонізація фінансового та податкового обліку відстрочених
податкових активів і зобов'язань в контексті євроінтеграції**

Жидовська Наталія Михайлівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-1883-5992>

Ігнатенко Тетяна Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно- економічний університет,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9764-3720>

Кузьменко Олена Петрівна,

старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2417-924X>

Прийнято: 26.04.2026 | Опубліковано: 09.05.2026

Анотація: Євроінтеграційні процеси в Україні супроводжуються необхідністю узгодження правил формування фінансової звітності та визначення податкових зобов'язань. Відмінності між національними

стандартами бухгалтерського обліку та міжнародними вимогами у сфері відображення тимчасових різниць зумовлюють виникнення дисбалансів у відображенні відстрочених податкових активів і зобов'язань, впливаючи на достовірність фінансової інформації та ефективність управлінських рішень.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних засад гармонізації фінансового та податкового обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань в умовах євроінтеграції.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема аналіз і синтез для визначення сутності відстрочених податкових різниць, метод порівняння для зіставлення національної та міжнародної практики обліку, системний підхід для формування цілісного бачення процесів гармонізації, а також метод логічного узагальнення результатів для формулювання висновків і пропозицій.

У результаті дослідження встановлено основні відмінності між фінансовим і податковим підходами до визнання та оцінки відстрочених податкових активів і зобов'язань, що зумовлені різними цілями облікових систем. Визначено, що гармонізація обліку передбачає узгодження принципів визнання тимчасових різниць, удосконалення методики їх оцінювання та адаптацію національної нормативної бази до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Обґрунтовано необхідність упровадження єдиного концептуального підходу до відображення податкових наслідків господарських операцій, що забезпечить підвищення прозорості фінансової інформації та зіставності звітних показників.

У висновках зазначено, що гармонізація фінансового та податкового обліку відстрочених податкових показників є важливою передумовою інтеграції України до європейського економічного простору. Запропоновані напрями вдосконалення облікової практики сприятимуть підвищенню якості фінансової звітності, зменшенню інформаційних асиметрій та посиленню інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.

Ключові слова: тимчасові різниці, облікова політика, міжнародні стандарти звітності, трансформація звітності, інституційна адаптація, фіскальне регулювання, фінансова прозорість, податкове навантаження.

Harmonization of financial and tax accounting of deferred tax assets and liabilities in the context of European integration

Nataliia Zhydovska,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1883-5992>

Tetiana Ihnatenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9764-3720>

Olena Kuzmenko,

Senior Lecturer of the Department of Accounting, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2417-924X>

Abstract: European integration processes in Ukraine are accompanied by the need to harmonize rules for preparing financial statements and determining tax liabilities. Differences between national accounting standards and international requirements in recognizing temporary differences lead to imbalances in the recognition of deferred tax assets and liabilities, affecting the reliability of financial information and the effectiveness of managerial decisions.

The purpose of this study is to substantiate the theoretical and methodological foundations for harmonizing financial and tax accounting of deferred tax assets and liabilities in the context of European integration.

The research methodology is based on general scientific and scientific and specialized methods, in particular analysis and synthesis for determining the nature of temporary differences, comparison method for evaluating national and international accounting practices, a systems approach for forming a comprehensive understanding of harmonization processes, as well as the method of logical generalization of results for formulating conclusions and recommendations.

The study identified key differences between financial and tax approaches to the identification and valuation of deferred tax assets and liabilities, which arise from the differing objectives of accounting systems. It was determined that harmonization of accounting requires alignment of principles for recognizing temporary differences, improvement of measurement procedures, and adaptation of the national regulatory framework to the requirements of international financial reporting standards. The necessity of implementing a unified conceptual approach to reflecting the tax effects of business transactions was substantiated, which will enhance the transparency of financial information and comparability of reporting indicators.

The conclusions of the study indicate that harmonizing financial and tax accounting of deferred tax items is an important prerequisite for Ukraine's integration into the European economic area. The proposed directions for improving accounting practices will contribute to enhancing the quality of financial reporting, reducing information asymmetry, and strengthening the investment attractiveness of business entities.

Keywords: temporary differences, accounting policy, international reporting standards, reporting transformation, institutional adaptation, fiscal regulation, financial transparency, tax burden.

Постановка проблеми. Розбіжності між правилами відображення господарських операцій у фінансовій звітності та порядком визначення об'єкта оподаткування призводять до формування тимчасових різниць, які неоднаково інтерпретуються в національній та міжнародній практиці. Відстрочені податкові зобов'язання та активи у звітності підприємств визнаються нерівномірно, що знижує порівнянність фінансових показників, особливо при застосуванні міжнародних стандартів фінансової звітності. Крім того, наявні правила оцінки та визнання таких величин не забезпечують узгодженого відображення операцій, що призводить до розбіжностей між фінансовим результатом і сумами податкових зобов'язань.

Посилення інтеграційних процесів між Україною та європейським економічним простором вимагає узгодження правил відображення тимчасових різниць та їх податкових наслідків відповідно до міжнародних стандартів і європейських регуляторних вимог. Відсутність чітко узгодженого механізму відображення таких різниць ускладнює адаптацію національної облікової системи до європейських практик та обмежує здатність забезпечити прозорість фінансової інформації.

Зазначена проблема безпосередньо пов'язана з необхідністю підвищення якості фінансової звітності, забезпечення її порівнянності для інвесторів і регуляторів, а також удосконалення податкового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Розв'язання окреслених питань сприятиме формуванню узгодженої інформаційної бази для прийняття управлінських рішень, зменшенню ризиків податкових розбіжностей та забезпеченню ефективної інтеграції національної економіки до європейського економічного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань, цифровізації бухгалтерського обліку та впливу технологій на ефективність фінансової звітності є предметом активного наукового дослідження як в Україні, так і за кордоном. Зокрема,

М. Дербенов (M. Derbenov) розкриває важливість автоматизованого управління ресурсами для мінімізації фінансових ризиків, наголошуючи на важливості даного аспекту в сучасних цифрових системах обліку [1]. Питання впливу цифрових платформ на фінансову діяльність підприємств досліджує А. Юткіна (A. Iutkina), аналізуючи взаємодію готелів із платформами короткострокової оренди та її вплив на стратегії ціноутворення й позиціонування. Авторка наголошує на важливості інтеграції технологій у фінансовий менеджмент [2]. На інноваційних моделях цифрового управління в публічному секторі, які здатні сприяти реалізації потенціалу технологій для трансформації бухгалтерського обліку, акцентує І. Іманова (I. Imanova) [3]. Подібну позицію висловлює М. Сулима, яка, аналізуючи трансформацію Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) від орієнтації на фінансові показники до стандартів сталого розвитку, обґрунтовує необхідність урахування екологічних і соціальних аспектів у фінансовій звітності [4]. Водночас О. Височан та Т. Івасюк здійснюють ретроспективний огляд обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань, що дозволяє простежити еволюцію практик обліку в Україні та зіставити їх із сучасними вимогами [5]. Емпіричні дослідження у форматі систематичного огляду аналізують А. Герліц (A. Görlitz) та М. Доблер (M. Dobler), виокремлюючи основні тренди та порівнюючи міжнародну практику звітності [6]. У своєму дослідженні О. Малишкін та співавтори (O. Malyshkin et al.) детально розглядають вплив відстроченого податку на фінансову і податкову звітність на прикладі України та Німеччини, підкреслюючи важливість адаптації міжнародних підходів до національних умов [7]. Крім того, К. Мear та колеги (K. Mear et al.) досліджують інформативність балансового методу обліку відстрочених податків, оцінюючи його вплив на якість фінансової інформації та прийняття управлінських рішень [8]. Порівняльний аналіз обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань за стандартами Ind AS 12 та

IAS 12 здійснює Р. Шарма (R. Sharma), підкреслюючи відмінності в підходах та їхні практичні наслідки для фінансової звітності [9].

У контексті адаптації національної облікової системи до міжнародних стандартів Т. Кладницька та співавтори вивчають процес реформування облікової системи України в умовах європейської інтеграції, акцентуючи на важливості гармонізації облікових підходів [10]. На впливі технологій на ефективність і якість фінансової звітності зосереджує увагу Н. Домбровська [11]. Диджиталізацію обліку як інструмент підвищення конкурентоспроможності бізнесу розглядає Д. Кобець [12]. Колектив авторів на чолі з О. Євсєвою зосереджується на тому, як цифрові інновації впливають на ефективність бухгалтерського обліку в Україні, показуючи взаємозв'язок технологічних рішень і практики фінансової звітності [13]. Крім цього, Д. Жерліцин та співавтори, досліджуючи податкові наслідки управлінських рішень у контексті глобального податкового регулювання, підкреслюють взаємозв'язок управлінської практики та податкової політики [14]. Зрештою, Г. Танасас та Л. Теодоракопулос розкривають концептуальні засади бухгалтерського обліку в епоху великих даних, демонструючи приклади впровадження цифрових технологій для підвищення точності та своєчасності фінансової інформації [15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу науковців до гармонізації фінансового та податкового обліку, окремі аспекти цього напрямку залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, відсутні систематизовані методики оцінки тимчасових різниць у контексті одночасного застосування національних та міжнародних стандартів, а також чітка структура інтеграції відстрочених податкових активів і зобов'язань у фінансову звітність підприємств, що призводить до неоднозначної інтерпретації звітних показників.

Нерозв'язаність цього питання пояснюється складністю узгодження облікових норм та відмінністю в цілях фінансового й податкового обліку, а

також обмеженим упровадженням європейських рекомендацій у національному законодавстві. При цьому наявні дослідження переважно концентруються на теоретичних аспектах або окремих елементах обліку, не враховуючи комплексний вплив тимчасових різниць на фінансову звітність і податкове навантаження підприємств.

Внесок цієї статті в розв'язання окреслених проблем полягає в з'ясуванні взаємозв'язку між фінансовими результатами та податковими зобов'язаннями, що є основою для точного відображення тимчасових різниць у звітності. У дослідженні запропоновано авторське бачення вдосконалення методів оцінки та визнання таких різниць, що підвищує прозорість фінансової інформації та сприяє формуванню узгоджених правил інтеграції відстрочених активів і зобов'язань. Реалізація запропонованих рішень забезпечить порівнянність даних для інвесторів, регуляторів і менеджменту, що підвищить ефективність управлінських рішень та інвестиційну привабливість підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних засад гармонізації фінансового та податкового обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань в умовах євроінтеграції України.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачено розв'язання таких завдань:

- 1) визначити основні відмінності між фінансовим та податковим обліком тимчасових різниць, виокремити чинники, що впливають на формування відстрочених активів і зобов'язань, та оцінити їхній вплив на достовірність фінансової звітності;
- 2) проаналізувати національну практику обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності щодо визнання й оцінки відстрочених податкових активів і зобов'язань;

3) розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо гармонізації обліку тимчасових різниць, удосконалення методики оцінювання та адаптації нормативної бази, що сприятимуть підвищенню прозорості фінансової інформації, порівнянності звітності та ефективності управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах інтеграції України до європейського економічного простору особливого значення набуває узгодження фінансової звітності та податкового обліку. Тимчасові різниці між показниками бухгалтерського обліку та податковими розрахунками формують неоднозначність у відображенні майбутніх зобов'язань і активів, що впливає на достовірність інформації для прийняття управлінських рішень та оцінки інвесторами. При цьому недостатня узгодженість національних норм із міжнародними стандартами ускладнює порівнянність показників і підвищує ймовірність податкових розбіжностей. Відповідно, аналіз методів визнання та оцінки тимчасових різниць дозволяє окреслити основні напрями гармонізації обліку та адаптації національної практики до міжнародних вимог.

Варто зазначити, що в умовах цифровізації фінансового обліку зростає роль автоматизованих облікових систем (зокрема SAP S/4HANA, Oracle NetSuite, Microsoft Dynamics 365), які забезпечують автоматичне формування та розрахунок тимчасових податкових різниць, що значно зменшує ризик помилок і підвищує оперативність фінансової звітності.

Регулювання обліку тимчасових різниць в Україні здійснюється на основі законодавчих актів, податкового й бухгалтерського законодавства, а також нормативних документів Національного банку України та Міністерства фінансів України. Основу для формування фінансової звітності складають: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [16], Податковий кодекс України [17] та відповідні накази Міністерства фінансів щодо порядку відображення доходів, витрат і зобов'язань [18–19]. Для підприємств, які застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності,

регулювання передбачає дотримання вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) 12 «Податки на прибуток» та Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 37 «Резерви, умовні зобов'язання та умовні активи» [20; 21].

Сучасна нормативна база визначає принципи визнання й оцінки відстрочених активів і зобов'язань, однак окремі положення залишаються нечіткими, що потребує додаткового тлумачення та адаптації до практики європейських країн. Досвід країн Європейського Союзу, зокрема Польщі та Німеччини, свідчить, що гармонізація податкового та фінансового обліку відбувалася поступово через впровадження МСФЗ у національну практику та паралельну цифровізацію бухгалтерських процесів, що забезпечує зменшення розбіжностей між податковим та обліковим прибутком [7].

Фінансовий облік тимчасових різниць спрямований на відображення економічної сутності господарських операцій та забезпечення достовірності фінансової звітності. Визнання відстрочених активів і зобов'язань у бухгалтерських документах здійснюється на основі принципу нарахування та відповідності доходів і витрат. Податковий облік, відповідно, орієнтований на визначення оподатковуваного прибутку та своєчасне виконання фіскальних зобов'язань. Різниця між фінансовою та податковою обліковими системами виникає через відмінність цілей і методів оцінки доходів, витрат і зобов'язань, що призводить до тимчасових розривів у формуванні фінансових і податкових показників.

В умовах воєнного стану в Україні додатково виникають нові види тимчасових різниць, пов'язані з переоцінкою зруйнованих або пошкоджених активів, формуванням резервів під очікувані втрати, а також різницями у визнанні витрат на відновлення інфраструктури, що суттєво впливає на облік відстрочених податкових показників.

Тимчасові різниці можуть бути як оподатковуваними, так і від'ємними. Оподатковувані різниці виникають, коли бухгалтерський прибуток перевищує

оподатковуваний, що формує відстрочене податкове зобов'язання. Від'ємні різниці формують відстрочені активи у випадку, якщо податковий прибуток менший за бухгалтерський, що дозволяє в майбутньому зменшити податкові зобов'язання. Такі розбіжності зумовлені, наприклад, різницею в оцінюванні амортизації, резервів, відкладених витрат або специфічними пільгами та винятками податкового законодавства.

Використання сучасних аналітичних модулів в ERP-системах також дозволяє автоматизувати класифікацію тимчасових різниць за типами, що підвищує точність прогнозування податкового навантаження. Важливим аспектом є також порядок визнання та оцінки відстрочених активів і зобов'язань у міжнародній практиці, який передбачає застосування МСФЗ 12 та інших стандартів. На відміну від національної практики, міжнародні стандарти встановлюють єдиний принцип оцінки тимчасових різниць на основі очікуваного податкового навантаження в майбутньому, що забезпечує більш високу порівнянність фінансових показників між різними країнами й компаніями (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив тимчасових різниць на фінансові показники підприємств

Показник	Фінансовий облік	Податковий облік	Вплив на звітність	Примітка
Прибуток до оподаткування	Відображає економічний результат діяльності	Визначається згідно з податковими нормами	Різниця формує відстрочені активи/зобов'язання	Відмінність у визнанні доходів та витрат
Відстрочені податкові активи	Визнані при перевищенні податкових витрат над бухгалтерськими	Не визнаються до моменту відшкодування	Збільшує активи на балансі	Залежить від прогнозованої податкової економії

Показник	Фінансовий облік	Податковий облік	Вплив на звітність	Примітка
Відстрочені податкові зобов'язання	Формуються при перевищенні бухгалтерського прибутку над оподатковуваним	Не враховуються до моменту сплати податків	Збільшує пасиви на балансі	Впливає на чистий прибуток звітного періоду
Амортизація основних засобів	Розраховується за бухгалтерськими методами	Розраховується за податковими нормами	Викликає тимчасові розриви	Основна причина формування тимчасових різниць
Резерви та відкладені витрати	Відображаються при нарахуванні	Податково не визнаються до моменту витрат	Формують різницю між бухгалтерським і податковим результатом	Впливає на точність податкових розрахунків
Податкові пільги	Не впливають на фінансовий результат	Зменшують податкові зобов'язання	Зменшення податкового навантаження	Застосування державних податкових преференцій

Джерело: складено авторами на основі [16–21]

Тимчасові різниці між фінансовим і податковим обліком суттєво впливають на формування активів, зобов'язань і фінансових результатів підприємств. Найбільшу роль відіграють розбіжності у визнанні прибутку до оподаткування та амортизації основних засобів, які формують відстрочені податкові зобов'язання. Відстрочені активи утворюються через різницю між бухгалтерськими витратами та податковими нормами щодо резервів і відкладених витрат, що забезпечує зменшення майбутніх податкових платежів.

В умовах цифровізації облікових процесів зазначені різниці дедалі частіше автоматично розраховуються в ERP-системах (SAP, Oracle NetSuite, Microsoft Dynamics 365), що підвищує точність визначення відстрочених податкових позицій та зменшує ризик суб'єктивних помилок у звітності.

Різні цілі облікових систем визначають характер відмінностей: фінансовий облік відображає економічну сутність операцій і забезпечує достовірність звітності, при цьому податковий облік орієнтований на визначення податкових зобов'язань і контроль за їх виконанням [5]. Такі розриви впливають на точність фінансових даних і порівнянність показників між підприємствами, особливо при використанні МСФЗ.

Податкові пільги та особливості національного законодавства змінюють величину тимчасових різниць і впливають на податкове навантаження. Додатково в умовах воєнного стану в Україні зростає частка тимчасових різниць, пов'язаних із переоцінкою активів, списанням зруйнованого майна та формуванням резервів під очікувані втрати, що статистично збільшує волатильність податкових показників підприємств. Як наслідок, виникає потреба в чітких правилах оцінки й визнання відстрочених активів та зобов'язань, що підвищує прозорість звітності, забезпечує порівнянність показників і зменшує ризики податкових розбіжностей у процесі інтеграції до європейського економічного простору [6, с. 134].

Оцінка та відображення відстрочених податкових активів і зобов'язань залишаються складним питанням через різницю в методології фінансового та податкового обліку. Національні норми не завжди передбачають детальні правила визначення очікуваних податкових наслідків, тоді як міжнародні стандарти встановлюють конкретні критерії визнання та оцінки тимчасових різниць. Різниця в підходах ускладнює зіставлення показників і формує ризики невідповідності фінансових результатів і податкових зобов'язань [7, с. 143]. Таблиця 2 відображає основні проблеми оцінки та визнання відстрочених податкових активів і зобов'язань у національному та міжнародному обліку.

Таблиця 2

Проблеми оцінки та визнання відстрочених податкових активів і зобов'язань у національному та міжнародному обліку

Проблема	Національний облік	Міжнародний облік	Наслідки для звітності	Примітка
Критерії визнання активів	Відсутність чітких умов для визнання відстрочених активів	Визначені умови згідно МСФЗ 12	Можлива невизначеність у балансі	Потребує методичного уточнення
Оцінка зобов'язань	Використання бухгалтерських методів без урахування податкових прогнозів	Оцінка на основі очікуваного податкового навантаження	Ризик невідповідності фінансових і податкових показників	Впливає на достовірність прибутку
Прогнозоване податкове навантаження	Обмежена роль прогнозу в оцінці	Враховується майбутня податкова економія	Неточність визначення податкових активів/зобов'язань	Важливий для порівнянності звітності
Використання резервів	Відображаються тільки бухгалтерським способом	Враховуються як потенційні податкові зобов'язання	Тимчасові розриви між бухгалтерським та податковим обліком	Потребує стандартизації
Податкові пільги та винятки	Впливають на податковий облік, але не завжди відображаються у фінансовій звітності	Прямо враховуються у розрахунку податкових активів і зобов'язань	Можливе заниження або завищення показників	Необхідна узгоджена методика

Джерело: складено авторами на основі [16–21]

Розглянуті проблеми оцінки та визнання відстрочених податкових активів і зобов'язань свідчать про суттєві розбіжності між національним і міжнародним обліком. Відсутність чітких критеріїв визнання в національних нормах створює невизначеність щодо включення активів у баланс, тоді як міжнародні стандарти фінансової звітності встановлюють конкретні умови для визначення податкових активів та зобов'язань. Різниця в методах оцінки зобов'язань і прогнозування податкового навантаження призводить до тимчасових розривів у фінансових показниках і знижує порівнянність звітності між підприємствами.

Доцільно акцентувати на проблематиці обліку резервів і податкових пільг. У національній практиці резерви здебільшого відображаються лише в межах бухгалтерських процедур, що не забезпечує повного врахування майбутніх податкових зобов'язань. Натомість у міжнародному обліку відповідні елементи інтегруються в розрахунок відстрочених податкових активів і зобов'язань, що підвищує точність відображення фінансових результатів. Відмінності в підходах до обліку пільг і винятків зумовлюють виникнення додаткових тимчасових різниць між бухгалтерським і податковим обліком та актуалізують потребу в стандартизації методичних підходів.

Виявлені невідповідності впливають на достовірність фінансової інформації, знижують порівнянність показників і ускладнюють управлінський аналіз. Узгодження правил оцінки й визнання активів та зобов'язань сприятиме підвищенню прозорості звітності, зменшенню ризиків податкових розбіжностей і забезпеченню ефективної інтеграції національної практики до вимог європейського економічного простору.

У цьому контексті важливого значення набуває узгодження принципів фінансового та податкового обліку тимчасових різниць. Відмінності між національними стандартами бухгалтерського обліку та МСФЗ створюють труднощі в зіставленні показників та впливають на прозорість фінансової

інформації. Гармонізація передбачає погодження критеріїв визнання, методів оцінки й відображення відстрочених активів і зобов'язань з міжнародними нормами, що забезпечує достовірність та порівнянність звітних даних [8, с. 25].

Встановлення уніфікованих правил визнання та оцінки тимчасових різниць передбачає системне узгодження національної облікової практики з міжнародними стандартами. Пріоритетними напрямками такої гармонізації є уніфікація критеріїв визнання активів і зобов'язань, удосконалення методики їх оцінювання з урахуванням прогнозованого податкового навантаження, а також стандартизація підходів до відображення резервів і податкових пільг. Узагальнені елементи гармонізації обліку тимчасових різниць наведено на рис. 1.

Рис. 1. Основні напрями гармонізації визнання та оцінки тимчасових різниць у національному та міжнародному обліку

Джерело: складено авторами на основі аналізу [9]

Упровадження узгоджених правил обліку тимчасових різниць забезпечує підвищення достовірності фінансової інформації та покращує її порівнянність між підприємствами і юрисдикціями. Адаптація національних норм до вимог МСФЗ 12 та МСБО 37 дозволяє стандартизувати визнання відстрочених активів і зобов'язань, прогнозувати податкові результати та зменшити розриви між бухгалтерським і податковим обліком.

Практичне застосування гармонізованих правил передбачає чітке визначення умов виникнення й визнання активів та зобов'язань; методичне обґрунтування оцінки тимчасових різниць з урахуванням очікуваного податкового навантаження; стандартизацію підходів до резервів і податкових пільг для забезпечення прозорості та достовірності фінансових результатів; регулярну звірку бухгалтерських і податкових даних для контролю відповідності показників.

Для підвищення прозорості фінансової інформації та порівнянності звітності рекомендується впроваджувати єдині правила визнання та оцінки тимчасових різниць, що раніше не були належним чином імplementовані на національному рівні. Доцільно також розробити внутрішні інструкції для бухгалтерських і фінансових підрозділів, які визначають порядок документування відстрочених активів і зобов'язань та чіткі критерії відповідальності за контроль точності обліку.

Реалізація зазначених рекомендацій потребує подальшого вдосконалення методичного інструментарію оцінки тимчасових різниць. Вдосконалення методики оцінки тимчасових різниць передбачає використання прогнозів податкового навантаження та моделей очікуваних змін податкових зобов'язань, що дозволяє своєчасно виявляти потенційні розбіжності між бухгалтерськими й податковими показниками та коригувати фінансові результати.

Наступним етапом гармонізації є нормативне забезпечення цих підходів на рівні міжнародних стандартів. Адаптація нормативної бази до вимог

МСФЗ 12 та МСБО 37 створює умови для уніфікації правил обліку, встановлення єдиних принципів визнання активів і зобов'язань у звітності та зменшення невизначеності у фінансових результатах підприємств.

Практична реалізація зазначених змін значно залежить від рівня цифровізації облікових процесів. Використання інтегрованих програмних рішень та автоматизація процесів обліку дозволяє стандартизувати оцінку тимчасових різниць, пришвидшити підготовку звітності та забезпечити надійність даних, особливо при консолідації показників декількох підрозділів або дочірніх компаній.

Ефективність упроваджених цифрових та нормативних змін потребує системного контролю та розвитку кадрового потенціалу. Систематичний внутрішній аудит та регулярне підвищення кваліфікації бухгалтерів і фінансових менеджерів забезпечуватимуть правильність застосування правил, підвищуватимуть рівень контролю та зменшуватимуть ризики податкових розбіжностей.

Висновки. Проведене дослідження дозволило узагальнити особливості гармонізації фінансового та податкового обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань в умовах євроінтеграції України та встановити основні закономірності цього процесу. Отримані результати підтверджують, що наявні розбіжності між національними та міжнародними підходами до обліку тимчасових різниць суттєво впливають на достовірність фінансової звітності, її порівнянність та аналітичну цінність для прийняття управлінських рішень.

Водночас встановлено, що формування відстрочених податкових активів і зобов'язань визначається сукупністю методологічних, нормативних та облікових чинників, серед яких важливе значення мають відмінності в критеріях визнання, підходах до оцінки та рівні деталізації регулювання в національній практиці порівняно з міжнародними стандартами фінансової звітності.

З'ясовано, що гармонізація облікових підходів є неможливою без поєднання нормативного вдосконалення, методичного узгодження та впровадження сучасних цифрових інструментів обліку. Використання автоматизованих систем та прогнозних моделей податкового навантаження сприяє підвищенню точності оцінки тимчасових різниць і зменшенню ризику помилок у формуванні фінансової звітності.

Водночас ефективність процесу гармонізації значно залежить від рівня адаптації національної облікової системи до вимог міжнародних стандартів, а також від готовності підприємств до впровадження цифрових рішень та вдосконалення внутрішніх процедур контролю. Окремі аспекти, зокрема вплив воєнних чинників на формування нових типів тимчасових різниць та практичні результати цифровізації обліку в умовах різних секторів економіки, потребують подальшого дослідження. Крім того, перспективним напрямом подальших досліджень вбачається розвиток інтегрованих підходів до автоматизації розрахунку відстрочених податкових показників, удосконалення методик прогнозування податкового навантаження та оцінка впливу гармонізації обліку на інвестиційну привабливість підприємств у контексті європейської інтеграції України.

Список використаних джерел

1. Derbenov M. Minimizing financial risks of cloud cost volatility through automated resource control. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 20. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18596225>
2. Iutkina A. Interaction of hotels with short-term rental platforms and the impact on pricing and positioning strategies. *Achievements of the Economy: Prospects and Innovations*. 2026. № 26. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18504865>
3. Imanova M. Kamu sektöründe dijital yönetim: yenilikçi modeller ve gerçek deneyimler. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri*

Dergisi. *Uluslararası Turizm, Ekonomi Ve İşletme Bilimleri Dergisi (IJTEBS)*.
2025. Vol 9. №1. P. 51–61.

URL: <https://www.ijtebs.org/index.php/ijtebs/article/view/30-06-2025> (дата
звернення: 28.02.2026).

4. Сулима М. О. Трансформація МСФЗ: від фінансових показників до стандартів сталого розвитку. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2026. Т. 1, № 19. С. 416–428.

DOI: <https://doi.org/10.32750/2026-0136>

5. Височан О., Івасюк Т. Облікове відображення відстрочених податкових активів і зобов'язань: історичний екскурс і сучасні реалії. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-15>

6. Görlitz A., Dobler M. Financial accounting for deferred taxes: a systematic review of empirical evidence. *Management Review Quarterly*. 2021. № 73. P. 113–165. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-021-00233-w>

7. Malyshkin O., Rohoznyi S., Yarmolitska O. Ostapenko Yu. Deferred Income Tax: Impact on Financial and Tax Reporting (The Practice of Ukraine and Germany). *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 4, № 39. С. 138–148. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v4i39.241302>

8. Mear K., Bradbury M., Hooks J. Is the balance sheet method of deferred tax informative? *Pacific Accounting Review*. 2019. Vol. 32, № 1. P. 20–31. DOI: <https://doi.org/10.1108/par-02-2019-0020>

9. Sharma R. Accounting for deferred tax assets and liabilities: a comparative analysis under Ind AS 12 and IAS 12. *Taxguru: вебсайт*. 2025. URL: <https://taxguru.in/chartered-accountant/accounting-deferred-tax-assets-liabilities-ind-12-ias-12.html> (дата звернення: 28.04.2026).

10. Кладницька Т., Борковська В., Ковальова Т. Реформування системи бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції України. *Соціальний*

розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. № 6.

DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.01>

11. Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33, № 2. С. 230–246.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.239>

12. Кобець Д. Л. Діджиталізація бухгалтерського обліку в контексті забезпечення конкурентоспроможності бізнесу. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 83, № 4. С. 38–47. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.038

13. Євсєєва О. О., Іванова Н. А., Скорба О. А. Вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні. *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК*. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13296464>

14. Жерліцин Д. М., Мандра В. В., Мандра Н. Г. Оцінка податкових наслідків управлінських рішень у контексті впровадження «двоступеневого рішення» глобального податкового регулювання. *Вісник економічної науки України*. 2025. № 1(48). С. 170–176. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).170-176](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).170-176)

15. Танасас Г. Л., Теодоракопулос Л. Бухгалтерський облік в епоху великих даних: приклади та концептуальні засади. *Журнал європейської економіки*. 2023. Т. 22, № 4. С. 512–523. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1717> (дата звернення: 28.02.2026).

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 28.02.2026).

17. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р.
№ 2755-VI : станом на 1 січ. 2026 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення:
28.02.2026).

18. Про затвердження Порядку ведення бухгалтерського обліку
доходів і витрат: Наказ Міністерства фінансів України від 30.04.2013 № 452.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-13> (дата звернення:
28.02.2026).

19. Про затвердження Порядку обліку зобов'язань та резервів: Наказ
Міністерства фінансів України від 22.06.2015 № 635. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0635-15> (дата звернення: 28.02.2026).

20. IAS 12 Income Taxes. *IFRS: вебсайт.* URL:
<https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-12-income-taxes/> (дата
звернення: 28.02.2026)

21. IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets. *IFRS:*
вебсайт. URL: [https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-37-](https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-37-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets/)

[provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets/](https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-37-provisions-contingent-liabilities-and-contingent-assets/) (дата
звернення:
28.02.2026).